

економічну основу структури держави та її ролі в класовій боротьбі [3].

Джон Стюарт Мілль підкреслював важливість індивідуальної свободи та рівності перед законом, а також роль держави у регулюванні суспільства та господарства [4].

Отже, економічна теорія походження держави є складною та розгалуженою галуззю наукового дослідження. Різні науковці мають різні погляди на походження держави, її роль у суспільстві та взаємодію з економікою. Ця тема залишається актуальною та піддається постійному обговоренню, оскільки держави по всьому світу намагаються збалансувати роль регулятора економіки та захисника прав громадян. Розуміння різних концепцій та підходів до походження держави є важливим для аналізу сучасних політичних та економічних викликів.

Список використаних джерел

1. Копейчиков В. В. Проблема самоврядування і її розв'язання в західних демократіях і в Україні: лекція. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2000. 32 с.
2. Основні ідеї Джона Локка. URL: <https://moyaosvita.com.ua>.
3. Котюк В. О. Основи держави і права: навч. посіб. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ: Атіка, 2001. 432 с.
4. Холландер, Самуель (1985). Економіка Джона Стюарта Мілля, Університет Торонто, преса.
5. Теремцова Н. В. Держава та справедливість: правовий вимір. Київ, 2016. 203 с.

*Довгий Олександр Олександрович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник:**
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

НАУКОВИЙ ДОРОБОК АКАДЕМІКА В.В. КОПЕЙЧИКОВА У СФЕРІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Творчі напрацювання Володимира Володимировича Копейчикова (17 листопада 1923 р. – 9 червня 2002 р.), доктора юридичних наук,

професора, дійсного члена Академії правових наук України у сфері місцевого самоврядування – це важлива складова юридичної науки в цілому та конституційного й муніципального права зокрема [1, с. 9].

Так, після ліквідації СРСР як політичної реалії в 1991 р. та отримання такої бажаної незалежності для України академік В.В. Копейчиков спрямовує свої зусилля на теоретичне обґрунтування норм правової держави та громадянського суспільства. Будучи членом робочої групи Конституційної комісії Верховної Ради України, вчений наполягає на впровадженні основ народовладдя в правову систему. У подальшому саме цей принцип стане підґрунтям для формування всього сучасного українського законодавства і буде офіційно закріплений у ст. 5 Конституції України. «Народ, влада і територія завжди будуть складовими якісними ознаками держави. І не випадково, що дві з них становлять складові народовладдя», – писав В.В. Копейчиков. Сама суть ідеї влади народу зводиться до симбіозу гуманізму і права. Гуманізм є не чим іншим, як верховенством прав людини і їх захистом як найбільшої цінності. Принцип гуманності виступає духовною основою соборності держави. «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування», – норма, яка сформульована в ст. 5 Конституції України. Вона закріплює собою і легітимізацію владної структури. Свого часу Ш.Л. Монтеск'є стверджував: «Необхідно, щоб народ робив через своїх представників усе те, що він має зробити сам». Проте академік В.В. Копейчиков до цього твердження додавав ще вимогу професіоналізму самих представників і, звісно, того, щоб їхнє діяння було спрямоване виключно в інтересах тих, хто їх обрав [2, с. 12].

Справді, місцеве самоврядування – це особливий інститут. У своїй основі він має не державну владу, а громадську спільноту (общину).

Знову ж таки, як свідчить історичний досвід, виключно тоталітарні режими хотіли узурпації влади в одних руках чи державних або партійних структурах. Натомість еволюція поглядів і розвиток самого суспільства доводить правильність переконань у делегуванні певних владних функцій самоврядним органам задля більш ефективної їхньої діяльності на місцях.

На думку академіка В.В. Копейчикова, унітаризм не повинен переростати в єдиноначальний координаційний центр влади. Вчений наполягав на формуванні владних структур і правового поля держави за принципом регіоналізму як основи демократичного суспільства. Задля більшої ефективності Основний Закон повинен був спиратися і на здобутки міжнародного права [3, с. 190].

Ще на стадії розроблення проєкту Основного Закону незалежної України 1996 р., вчений сформулював певною мірою постулати, на які й мало спиратися законодавство держави в частині муніципальної влади. Взявши за основу ту ж таки Європейську хартію про місцеве самоврядування, академік В.В. Копейчиков адаптував проєвропейські принципи до реалій українських потреб, а саме:

– органи місцевого самоврядування є основою будь-якого

демократичного устрою;

- вони повинні мати достатньо повноважень задля забезпечення адміністративної діяльності, яка була би більшою мірою наближена до людей;

- безпосередня участь громадян в управлінні справами на місцях;

- принципи організації і діяльності місцевого самоврядування повинні бути законодавчо закріплені в тому числі й Конституцією України (Розділ 11 «Місцеве самоврядування»);

- право місцевого самоврядування має здійснюватися радами, члени яких обираються вільним, таємним і прямим голосуванням;

- органи місцевого самоврядування повинні мати можливість самостійно визначати свою внутрішню структуру з метою більш оптимальної діяльності;

- діяльність й ініціативність муніципальних органів мусить виконуватись виключно в межах законодавства держави і в жодному разі не суперечити Конституції України;

- державні й інші структури повинні своєчасно і належним чином проводити консультації з органами місцевого самоврядування під час планування й прийняття рішень з усіх питань, які їх стосуються;

- контроль за діяльністю місцевих самоврядних органів мусить здійснюватися у формах і випадках, передбачених законодавством України;

- у межах своєї компетенції органи місцевого самоврядування можуть вступати в асоціації з іншими органами місцевого самоврядування задля досягнення спільного інтересу, якщо це не суперечить Конституції і законам України;

- органам місцевого самоврядування повинно бути надано право на судовий захист права вільно здійснювати свою компетенцію відповідно до чинного законодавства;

- місцеві органи виконавчої влади повинні мати відповідні бюджети, дохідну частину яких складають місцеві податки і збори, а також дотації і субвенції держави відповідні потребам регіону. Тому розпорядження коштами необхідно здійснювати згідно із загальнодержавною економічною політикою і виключно в межах компетенції відповідних органів місцевого самоуправління.

У чому полягає сама ідея місцевого самоврядування? Академік В.В. Копейчиков зазначав, що не держава, а саме суспільна одиниця – громада – на законній основі, за допомогою своїх самоврядних органів розв’язує власні потреби, тим самим задовольняючи інтереси місцевих жителів. Учений проводив паралель із тим, що як державу не варто ототожнювати із суспільством, аналогічно не варто з’єднувати самоврядні й державні начала, адже це не змінить суті речей і не дасть реформам із децентралізації повноцінно запрацювати в країні. І ось чому: муніципальні органи діють не від імені державних законів, а від власного, хоча всі рішення приймаються виключно на основі державних нормативних актів. Натомість державні органи не повинні утискати в законних правах місцеве самоврядування. Академік В.В. Копейчиков був переконаний, що питання організації місцевого самоврядування є невід’ємною інституцією парламентаризму. А пояснюється

це тим, що принцип розподілу державної влади у повному обсязі діє тільки на вищому державному рівні, де і здійснюється законодавча влада. На регіональному ж рівні загальні державні справи і справи, пов'язані з управлінням об'єктами державної власності, вирішуються органами, які представляють центральну владу на місцях. Усі питання регіонального значення, а також управління і розпорядження об'єктами комунальної власності – це компетенція органів місцевого самоврядування, які не пов'язані між собою адміністративною підпорядкованістю, мають чітко зазначене коло обов'язків та повноважень і незалежний бюджет [4, с. 189].

Отже, внесок академіка В.В. Копейчикова у сферу місцевого самоврядування не лише скорегував правильну роботу зв'язку громадян з органами управління, а й налагодив відносини людей з вищими органами державної влади в різних сферах управління. В.В. Копейчиков вірив у цей прогрес. Завдяки його поглядам та ідеям законодавство держави є готовим до подальшого вдосконалення задля функціонування на високому рівні на шляху до європейської інтеграції. Важливо підкреслити, що внесок академіка був досить прогресивним і відіграв важливе значення для наступних поколінь юристів.

Список використаних джерел

1. Володимир Володимирович Копейчиков. Наукова школа прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів / Упоряд. : М. М. Пендюра, С. Д. Гусарєв, В. С. Заяць та ін. Київ, 2008. 30 с.
2. Копейчиков В. В. Проблема самоврядування і її розв'язання в західних демократіях і в Україні : лекція. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2000. 32 с.
3. Кривицький Ю. В. Проблеми правової реформи в науковій спадщині академіка В.В. Копейчикова. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 187–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvknvs_2017_1_19
4. Капічон О. Г. Проблематика місцевого самоврядування в поглядах та ідеях академіка В. Копейчикова. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10 (260). С. 187–191.

